

Araştırma Makalesi • Research Article

Ahmed Arif'in Şiir Anlayışı ve Gelenekle İlişkisi

Ahmed Arif's Understanding of Poetry and Its Relation with Tradition

Yusuf Aydoğdu^{a,*}

^a Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bingöl/Türkiye
ORCID: 0000-0003-1013-5278

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 06 Ocak 2020

Düzeltilme tarihi: 08 Haziran 2020

Kabul tarihi: 23 Haziran 2020

Anahtar Kelimeler:

Ahmed Arif,

Şiir,

Toplumcu Şiir,

Gelenek,

Söylem

ÖZ

Modern Türk şiirinin önemli toplumcu-gerçekçi şairlerinden birisi olan Ahmed Arif (1927-1991), şiire 1950'li yıllarda başlamış ve 1960'lardan sonraki birçok toplumcu-gerçekçi şair üzerinde önemli etkiler bırakmıştır. Bütün şiirlerini Hasretinden Prangalar Eskittim (1968) adlı eserinde toplayan şair, çok az sayıda şiir kaleme almasına rağmen, Türk şiirinde örneğine az rastlanır bir etki bırakan şairlerin başında gelmektedir. Şiir iklimini, söyleyiş tarzını ve imgelem yapısını, Anadolu'nun geleneksel birikiminden alan şair, toplumcu bir kimliğe sahip olmasına rağmen sloganik ve vaazcı bir söylemden uzak; içten, doğal, özgün bir şiir dili oluşturmayı başarmıştır.

Ahmed Arif'in şiir anlayışını farklı kılan unsurların başında gelenekle kurduğu ilişki gelmektedir. Onun Anadolu'ya özellikle de Doğu Anadolu'ya has geleneksel söylemi modern şiire taşıması, yaşadığı topraklara bağlı, gelenek ve göreneklerine aşına bir şair olduğunun en büyük göstergesidir. Şairin şiirlerinde; genel manada Doğu kültürünü, özelde ise Diyarbakır'ı sosyo-ekonomik yansıması, formları, halk musikisi, konuşma tarzı vb. birçok unsuruyla yaşatmaya çalıştığını görürüz. Bu sebeple onun şiirinde yer yer Dadaloğlu'nun, Pir Sultan Abdal'ın veya Diyarbakırlı sanatçı Celal Güzelses'in sesiyle karşılaşırız. Bu folklorik ve ritmik unsurlar toplumcu şiirin imgeleri ile zenginleşerek özgün bir söyleyiş ve anlam bulur.

ARTICLE INFO

Article history:

Received 06 January 2020

Received in revised form 08 June 2020

Accepted 23 June 2020

Keywords:

Social Loafing

Ahmed Arif,

Poetry,

Socialist Poetry,

Tradition,

Discourse

ABSTRACT

Being one of the important socialist-realistic poets of modern Turkish poetry Ahmet Arif (1927-1991), started to poetry in 1950s and effected many poets who were also socialist-realistic after 1960s. The poet, who collected all of his poems in his work called as Hasretinden Prangalar Eskittim (1968), in spite of writing a few poems, is one of the leading poets having a rare effect. The poet taking his style of poetry, way of saying, discourse and structure of imagery from the traditional richness of Anatolia, in spite of having a socialist identity, has constituted a saying which is not sermonic and sloganik; instead, he has adopted a way of saying which is sincere, spontaneous and original.

One of the prominent factors making Ahmet Arif's poetry different is its relationship with traditions. His adapting the traditional way of saying belonging to Anatolia ,especially to the east, to the modern poetry is the biggest indicator of his being familiar with his traditions and his being dependent on lands he lived. In his poetry, from a general aspect, we see the poet tries to keep alive the eastern culture, in a particular sense, he tries to keep alive socio economic reflections of Diyarbakır, cultural forms, folk music, way of talking etc. Folkloric and rhythmic items also feed his poetry. Therefore, sometimes in his poetry we come across with the voice of Dadaloğlu, Pir Sultan Abdal and Celal Güzelses who is from Diyarbakır. These folkloric and rhythmic items gains meaning and enriched by the images of socialist poetry.

1. Giriş

Modern Türk şiirinin önemli toplumcu gerçekçi şairlerinden olan Ahmed Arif, bu şiir anlayışı içerisinde kendine has söylemi, halk diline yönelişi ve geleneksel halk

kültürü ile kurduğu ilişki yönünden özgün bir şiir dili oluşturmuş şairlerin başında gelmektedir. Özellikle 1940 kuşağı olarak bilinen ve genellikle Nazım Hikmet'in etkisinde kalan toplumcu gerçekçi kuşağın içerisinde

* Sorumlu yazar/Corresponding author
e-posta: yaydogdu@bingol.edu.tr

yetişmiş olan Ahmed Arif, bu dönemdeki diğer toplumcu gerçekçilerden birçok yönden sıyrılmış bir şairdir.

Ahmed Arif'in şiiri diğer toplumcu şairler gibi öncü bir şair olan Nazım Hikmet'ten beslenmiş ancak bu beslenme salt bir taklide dönüşmekten kendisini kurtarmış, şair toplumcu şiire yeni bir ses/söyleyiş ve soluk kazandırmıştır. Ahmed Arif'in şiirini diğer toplumcu şairlerden farklı kılan esas unsur şairin yetiştiği sosyal çevrenin folklor unsurlarını, dil ve ağız özelliklerini modern şiire aktarabilmesinde yatmaktadır. Diğer taraftan şairin şiirlerini konuşma dilinin olanca doğallığıyla aktarmayı başarması, okuru saran sıcak ve samimi bir söylemin varlığı onu diğer toplumcu şairlerin düştüğü kuru, söylevci ve tekdüzelige iten kusurlardan uzak tutmuştur. Şiirlerin önemli kısmının şairin biyografisinden izler taşıması (çocukluk, gençlik, hapisane yılları) da şiirlerin okurda yaşanmışlık duygusunu artırmaktadır. Diğer taraftan şairin normal hayattaki konuşma üslubunun şiirleriyle örtüşmesi de bu gerçeklik hissini pekiştiren bir başka durumdur.

Ahmed Arif'in şiiri birçok yönden Doğulu özellikler barındırır. Onun çocukluğunun ve ilk gençliğinin geçtiği Diyarbakır, Şanlıurfa gibi Anadolu'nun iki kadim şehrine ait kültür unsurları, destanlar, türküler, sokak dili, argo ve küfür gibi birçok unsur şiirde olduğu gibi, "oral" bir tavırla yansıtılır. Şaire göre yaşam ile şiir bir bütündür. Yaşamımızda olmayan şeyin şiirde yeri yoktur. Ancak bu yaşam salt şairin biyografisiyle yetinmez. Şairin politik fikirleri ve yaşadığı Anadolu coğrafyasının kadim geleneğinin binlerce yıllık serüveniyle yoğrulan bir yaşamdır. Nitekim şiir için "Sevdadır, hasrettir, kavgadır, savaştır, barıştır, isyandır, öfkedir, devrimdir, başkaldırıdır, bolluktur, berekettir, yoksulluktur, sömürüdür, soygundur, zulümdür, özgürlüktür, adalettir... Kısacası yaşanan hayattır. Özellikle benim şiirimde bu durum ağır basar" (akt. Şeker, 1997: 147) derken kastettiği tam olarak insanın realitesidir. Bu açıdan Ahmed Arif şiiri samimi şiirdir, kendi deyimiyle "harbi" bir şiirdir.

2. Hayatı ve Edebi Kişiliği

Ahmed Arif (1927-1991), 1927'de Diyarbakır'da dünyaya gelir. Asıl soyadı Önal olan şair, Önal adı yerine babasının adı olan Arif'i kullanır ve Ahmed Arif olarak bilinebilir. Şairin anlattıklarına göre; baba tarafı Rumeli'den Kerkük'e görev sebebiyle gelmiş daha sonra bu bölgeye yerleşmiş bir Türk ailesidir. Baba Arif Hikmet Bey Kerkük, Harran ve Siverek'teki çeşitli devlet kademelerinde (nahiye müdürlüğü, kaymakamlık) çalışmış birisidir. Şairin annesi Sâre Hanım Diyarbakır eşrafından Kürt bir ailenin kızıdır ve Arif Hikmet Bey'in üçüncü karısıdır. Sâre Hanım bir doğum esnasında hayatını kaybederken Ahmed Arif henüz çok küçük yaşlardadır. Bu yüzden şair annesine dair pek bir şey hatırlamadığını belirtir. Şairi 'analığım' demekten imtina ettiği ve kendisinden her bahsettiğinde "beni büyüten, emziren, yedirip içiren, eğiten, adam eden" (Durbaş, 2009: 35) ve öz annem dediği Arife Hanım büyütüştür. Arife Hanım da aslen Bingöllü bir ailenin kızıdır. Şairin çocukluğu, Siverek, Harran ve Viranşehir çevresinde geçer. Bu süreçte Türkçe dışında Arapça, Kürtçe ve Zazaca öğrendiğini, buradaki farklı toplulukların kültürleriyle temas ettiğini görmekteyiz. "Siverek'te yani şehir içinde Türkçeden çok Zazaca konuşulduğu için Zazacayı hemen öğrendim. Karakeçi'de çoğunlukla Kürt

aşiretleri olduğu için Kürtçeyi de orada öğrendim. Harran'da ise Arapça konuşuluyordu. Arapçayı ise Harran'da öğrendim" (Durbaş, 2009: 29). Şiirlerinde sıkça kullandığı bu bölgeye has söz, deyiş, argo vb. kavramların çokluğu önemli ölçüde şairin çocukluk yaşantısı ile ilgilidir.

Ahmed Arif'in edebiyata merakı, özellikle ortaokul yıllarında başlar. İlk ve orta öğrenimini Siverek, Urfa, Afyon gibi şehirlerde tamamlayan şair, ilk şiir denemelerine çok erken sayılabilecek bir yaşta on iki, on üç yaşlarında başlar. Şair, ortaokuldayken şiire başladığını hatta bu dönemde *Yeni Mecmua* dergisine bir şiir gönderdiğini ancak yayımlanıp yayımlanmadığını bilmediğini belirtir.

Şairin ortaokulda başlayıp lise birinci sınıfta tamamladığı ve ilk yayımlanan şiirlerinden birincisi aşağıdaki şiirdir. Bu şiirin adı bilinmemektedir. (Şeker, 1997: 39).

Bir mavi gül bahçesi yorganım
Uyku saçlarının meçhul şarkısı
Sonra yastığımda ilk gölgen kızlık
Ve ilk unutulmuş Hürriyet rakısı
Yumuşaklığında köpükten ötüşlerin
Mukaddes günahkâr cenneti oda
Dikişsiz beyazlığında tüllerin
Bir ay süzülecek buluta
Ve bir mavi şarap gözlerindeki
Musiki gölgelerinde yorgun
Sen hep öylesine güzel sevdalım
Ben sana Allahsızcasına vurgunum.

Ahmed Arif, henüz çocuk yaşta Faruk Nafiz, Nazım Hikmet gibi şairleri okuyup sever. Özellikle ortaokuldaki Türkçe öğretmeninden çok etkilendiğini, onun sayesinde Faruk Nafiz Çamlıbel şiirlerinden "Çoban Çeşmesi"ni ezbere okuduğunu belirtir. Ayrıca bu dönemde Balzac, Andre Gide gibi Batılı yazarların kitaplarını okur. Özellikle Balzac'ın *Goriot Baba* adlı romanından çok etkilenir (Bkz. Durbaş, 2009: 40).

Daha sonra Afyon Lisesinde özellikle de edebiyat öğretmenin etkisiyle şiirler kaleme alan şairin yayımlanan ikinci şiiri "Gözlerin" adını verdiği çalışmasıdır. Bu şiir Afyon Halkevinin çıkardığı *Taşpınar* adlı derginin 94. sayısında yayımlanır.

Gözlerin

Gözlerin maviliğin ruhudur,
Fecirlerin tebessümünü içer.
Berraklığında ilâh çocukları uyur...
Ve emer sükûtu beyaz gölgeler.
Gözlerin bir masal dünyasıdır;
Meyveleriyle beslenir ruhum.
Gözlerin Allahımın bâkir aynasıdır.
Sonsuzluğunda ışık içiyorum.

Yine aynı yıl içerisinde “Yollarda” adlı şiiri *Millet* dergisinin 7. sayısında yayımlanan şairin bu ilk örneklerinde dönemin egemen şairleri olan Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı’nın etkisi söz konusudur.

Yollarda

Sızdı gönüle acılar,
Soyuldu yaram soyuldu...
Yüreğimde bir sancı var,
Bağrım oyuldu, oyuldu...

Sisler yoluma süzüle,
Beni bekleyen üzüle,
Dudak büzüle büzüle,
Duâlar Allah’ı buldu.

Köyümün yolu bağlanır,
Körpe yürekler dağlanır.
Ninemın başı sağlanır,
Ölüm haberim duyulur.

Şair, ayrıca Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil, Cahit Külebi’yi de severek okur. Fransız edebiyatından Baudelaire, Valery’i bilir ve okur. Ahmed Arif, lisede bir defter dolusu şiir yazdığını ancak bu şiirlerin çoğunun özenti, taklit ve etkilenmeden ibaret olduğunu düşünür. Henüz kendi edebi kişiliğini ve özgünlüğünü yakalamadığını düşünen şair bu dönem için şunları ifade eder:

Lisede karaladığım mısralarda daha çok edebiyat öğretmenimize beğendirme çabası vardı. Yani biraz Haşim, biraz Tanpınar, biraz Tarancı ve çokça da acemilik... Bir süre sonra bu yazdıklarımın şiir olmadığına ve gerçek şiirin bu kadar kolay yazılmaması gerektiğine inandım. Öğretmenimin ısrarına rağmen bu inancım hiç sarsılmadı (Arif, 2008, s. 170-171).

Liseyi bitirdikten sonra bir müddet İstanbul Üniversitesi’ne gitse de daha sonra Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünde okumaya başlar. Burada hem politik fikirleri hem de şiir çizgisi kendine özgün bir hâl alır. Şairin üniversite yıllarında Türk şiirinde yaygın bir şekilde Garip şiir anlayışının etkisi söz konusudur. Ahmed Arif, bu dönem için; “O günler asıl yaygın moda, Orhan Veli gibi yazmaktı” diyen şaire göre; Orhan Veli ve çevresindekileri birer küçük burjuvadır. Kendisini “Oysa ben Doğuluydum. ‘Az gelişmiş’ değil, sömürülmek için kasıtlı olarak geri bırakılmış bir ülkenin, aşiret töreleriyle yetişmiş bir çocuğuydum” (Arif, 2008: 171) şeklinde tarif eder. Ancak Murat Belge’nin *Şairaneden Şiirsele* adlı eserinde de belirttiği gibi toplumcu gerçekçiler ile Garipçiler arasında özellikle dil yönünden bir akrabalık söz konusudur (Belge, 2018: 342-343). Garipçilerin sokağın dilini şiire taşımaları, biçimi öteleyip manaya odaklanan tavırları önemli ölçüde *Kırk Kuşığı* (1940) ve sonrası

toplumcu şairleri etkilemiştir. Ahmed Arif’in burada vurgulamak istediği esas şey kent-taşra farklılığıdır. Bu sebeple şair kendisini Garipçilerin kent söyleminin karşısında konumlandırır. Yani Ahmed Arif’in Garip estetiğiyle bir yakınlığı yoktur.

Bu ve çeşitli sebeplerle Ahmed Arif’in şiiri bu anlayıştan tamamen uzak, daha çok toplumcu gerçekçi bir çizgide özellikle kendi tabiriyle “okyanus” olarak ifade ettiği Nazım Hikmet’in ve Rifat Ilgaz, A. Kadir, Suphi Taşhan, Abdulkadir Demirkan gibi dönemin diğer toplumcu gerçekçi şairlerinin etkisinde gelişir. Bu yıllarda kaleme aldığı şiirler *Berberer*, *Pazar Postası*, *Medeniyet*, *Öncü* gibi gazete ve dergilerde yayımlanır.

Şairin özellikle 1950’li yılları çok sancılı geçer. Politik fikirleri ve şiirleri sebebiyle sürekli gözaltına alınır. Bu tutuklanmalarda çok ağır işkencelere maruz kalır. Nitekim bu tutuklanmalar sebebiyle felsefe bölümünü tamamlayamaz. Ancak öğrenciliği sürecinde hem okur hem de sınava girerek memur olmaya hak kazanır. Bir müddet Merkez Bankasında çalışır. Ancak özellikle 1951 yılında politik fikirleri ve yazdığı “Otuz Üç Kurşun” adlı şiiri sebebiyle gözaltına alınır ve İstanbul’a götürülür. Bir müddet sonra serbest bırakılır ancak 1952’de tekrar yakalanır ve 38 ay hapis yatar. Özellikle bu süreçte Sansaryan Hanında kendisine ağır işkenceler uygulanır. Bu dönemde hapisanede yaşadıkları onda derin etkiler bırakır. Hapisten 1955’te çıkar. Bir müddet Diyarbakır’da çeşitli işlerde çalışır ancak burada tutunamaz. Daha sonra Ankara’ya gelen şair 1955-1975 yılları arasında Ankara’da yaşar. Burada *Öncü*, *Medeniyet*, *Halkçı* adlı gazetelerde sırasıyla düzeltmenlik, sekreterlik, yazı işleri sorumlusu gibi görevlerde bulunur. 1968’de ilk şiir kitabı olan *Hasretinden Prangalar Eskittim* basılır. Şairin şiirleri 50’lerden 70’lere değin çeşitli sol çevrelerde zaten bilinmektedir. Şiirlerin kitaba dönüşmesiyle beraber kitap, kısa sürede çok önemli satış rakamları yakalar. Ahmed Arif’in bu şiir kitabından sonra vefat ettiği 1991 yılına kadar başka bir şiir kitabı yayımlanmamıştır. 1991 yılında vefat eden şairin ölümünün ardından geriye bıraktığı kimi şiirleri oğlu Filinta Önal tarafından 2003 yılında basılır. Yurdum Benim Şahdamarım adlı bu ikinci şiir kitabı daha sonra ilk şiir kitabı ile birleştirilerek Metis Yayınları tarafından 2008 yılında tek kitap olarak basılır.

3. Ahmed Arif’in Şiir Anlayışı

Lise yıllarında özellikle Türk şiirinin önemli şairleri olan Ahmed Haşim, Faruk Nafiz Çamlıbel, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairlerin etkisinde olan Ahmed Arif kendi özgün çizgisini üniversitede kaleme aldığı şiirlerle oluşturmuş toplumcu gerçekçi bir şairdir.

Şairin özgün çizgisinin toplumcu şairlerle temasa geçtikten sonra oluştuğu aşikârdır. Bununla birlikte Ahmed Arif şiiri, Rilke’nin de deyimiyle “mısralar duyguların değil yaşanmış deneylerin sonucudur” sözünde de olduğu üzere şairin yaşamı, deneyimleriyle temas etmeye başladığı andan itibaren özgünleşmiştir. Başta Nazım Hikmet olmak üzere özellikle üniversitede Ankara çevresindeki Enver Gökçe, Arif Damar, Mehmed Kemal, Suphi Taşan, İstanbul çevresinde ise Rifat Ilgaz, Niyazi Akıncıoğlu, Hasan İzzettin Dinamo gibi şairlerden birçok yönden beslenmiştir. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki Ahmed Arif’in şiir anlayışı, toplumcu gerçekçi/sosyalist çizgideki yaygın bir kanaat

olan Nazım Hikmet'ten sonra daha etkili bir toplumcu şair gelmeyeceği inancını birçok yönüyle yıkar. Onun şiiri birçok toplumcu gerçekçi şair gibi statik bir Nazım Hikmet taklitçiliğine dayanmaz. Onun şiiri Nazım Hikmet'in evrensel düzlemdeki genişliğine karşın daha yerel, daha Anadolu'ya dönük bir şiirdir. "Deyim yerindeyse bir Mayakovski'den çok bir Dadaloğlu'nu hatırlatacak şiirler yazmıştır. (...) Örneğin Nazım Hikmet hapishane yaşantıları arasından 'güneşe çıkarıl'mayı üstüne yazmaya değer bulmuştur. Burada, kendi söylemeden, insan-kozmos ilişkisi üstüne bir şeyler hissettirmek ister; Ahmed Arif görüşmecisinin 'yeşil soğan' göndermesinden mutlu olur (Belge, 2018: 348). Bu sebeple Sosyalist şiir içerisinde Nazım Hikmet ve Ahmed Arif aynı ırmaktan beslenen iki farklı soluktur. "Ahmed Arif'in şiiri Sosyalist şiir tutumu içinde güçlü bir halkadır. Özgün bir şiirdir" (Şeker, 1997: 67).

Ahmed Arif'in şiiri içerik bağlamında diğer toplumcu gerçekçi şairlerle aynı çizgide olsa da, şairin dili ele alma biçimi, halk söyleyişlerine yer vermesi, yerel ağızlardan beslenmesi, alışılmamış bağdaştırmalar kullanması ve bu unsurları modern şiirle bütünleştirmesi konusundaki başarısı onu diğer toplumcu şairlerden farklı bir konuma oturtmaktadır. Onun Doğu kültürüne özellikle de Diyarbakır'a has yerel ağız çağdaş şiire taşıması, o yöreye has türkü, deyiş, argo vb. geleneksel unsurları kendi şiiri içerisinde eritmesi, bunu yaparken de "kuru bir söylevciliğe" düşmemesi, onu yerelden evrensele uzanan güncel ve özgün bir şaire dönüştürmektedir. Nitekim Süreya onun şiirinin bu özelliği için şu çarpıcı tespitlerde bulunur:

Ahmed Arif, Doğu Anadolu'nun, sınır boylarının yerel görüntüleri içinde oraların türkülerini kalkındırıyor, bütün Anadolu türkülerine ulaştırıyor onları, büyütüyor, besliyor; ama boğulmuyor onların arasında. Doğu Anadolu insanının müthiş malzemesini korkusuz bir lirizm içinde önümüze yığıyor. Sonra bütün Anadolu insanına doğru yayıyor onu (Süreya, 2012, s. 134).

Toplumcu şiirin temel beslenme kaynağı olan halka yönelme, somut olanın şiire yansıtılması, yaşanan coğrafyanın tarih-kültür-toplum bağlamında şiir yoluyla aktarılması başat öğe olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Nazım Hikmet'in öncüsü olduğu bu şiir anlayışının neredeyse bütün temsilcilerinde bu toplumsal bilincin etkileri görülür. Ancak Ahmed Arif'in şiiri birçok yönüyle bu özellikleri barındırsa da var ettiği geleneksel söylem, yerel dili modern şiire taşıması, kentten ziyade bozkırdan beslenen sert, militarist, zaman zaman isyankâr, yalın ve içten söylemi ile diğer toplumcu şairlerden ayrılır.

Ahmed Arif'in şiiri baştan sona somut gerçeklere dayanan bir şiir ama tek bir kez kekeleyen, tek bir kez biçim sıkıntısı, dil, anlatım sıkıntısı çekmeden, benzetmelerin imgelerin en özgününü bula kullana yazmış. Benzersiz bir ozan (Akın, 2004, s. 58).

Bu çizgide yazan Enver Gökçe, Hasan Hüseyin Korkmazgil gibi kimi şairler benzer bir söylem oluşturmaya çalışsalar da bu konuda Ahmed Arif kadar başarılı olduklarını söylemek mümkün değildir. Nitekim Süreya, onun şiir anlayışının toplumcu şiirin öncüsü olan Nazım Hikmet'in şiir anlayışından hem beslenme kaynakları hem de oluşturdıkları şiir dili yönünden ayrıldığını dile getirir.

Ahmed Arif'in şiiri bir bakıma Nâzım Hikmet çizgisinde daha doğrusu Nâzım Hikmet'in de bulunduğu çizgide gelişmiştir. Ama iki şair arasında büyük ayrılıklar var. Nâzım Hikmet şehirlerin şairidir. Ovadan seslenir insanlara, büyük düzlüklerden. Ovadan akan 'büyük ve bereketli bir ırmak' gibidir. Uygardır. Ahmed Arif ise dağları söylüyor. Uyruluk tanımayan yaşsız dağları, 'âsi' dağları. Uzun ve tek bir ağıt gibidir onun şiiri. 'Daha deniz görmemiş' çocuklara adanmıştır. Kurdu kuşun arasında, yaban çiçeklerinin arasında söylenmiştir, bir hançer kabzasına işlenmiştir. Ama o ağıtta bir yerde birdenbire bir zafer şarkısına dönüşecekmiş gibi bir umut (bir sanrı, daha doğrusu bir hırs), keskin bir parıltı vardır (Süreya, 2012, s. 133).

Ahmed Arif'in yetiştiiği ortama ve şiir anlayışına genel hatlarına değindikten sonra çalışmamızın kapsamını oluşturan Ahmed Arif'in şiirlerinde geleneğin izlerini ve Diyarbakır'ın etkisi çeşitli başlıklar altında ele almaya çalışacağız.

4. Ahmed Arif Şiirinin Gelenekle İlişkisi

Ahmed Arif, çok az sayıda şiir kaleme almasına rağmen onun şiirinde geleneğin ve bu geleneği var eden halkın diline, türkülerine, inanç unsurlarına, deyişlerine, mitolojiye, argo sözcüklere fazlasıyla rastlanılmaktadır. Onun şiirinin her dönemde bu kadar canlı kalmasının ve yaygınlaşmasının altında yatan gerçek budur. Cemal Süreya, Ahmed Arif'in Doğu Anadolu'nun, sınır boylarının yerel görüntülerini, türkülerini korkusuz bir lirizmle dile getirdiğini belirtir ancak şairin bununla yetinmeyip bu türkülerini bütün Anadolu'ya yaydığını ifade eder. "Pir Sultan Abdal'ı, Urfalı Nazif'i Köroğlu'na, Bedreddin'e götürüyor. Büyük bir sevgiyle bir umuda çağırıyor Anadolu insanını; gözlerinden öperek, çıldırmasıya severek (Süreya, 2012: 134).

Ahmed Arif'in şiiri gelenekten beslenir ancak sırtını geleneğe dayamaz. Yani sadece gelenekle yetinmez. Nitekim şair; yalnız yöresel kaynaklardan beslenerek şiir yazılmayacağını, bir birikim olmadan, elinde gerçekten bir kültür süzgecinden geçmiş şiirler oluşturmada salt yöresel özellikler taşıyan bir metnin, şiirin hiçbir şey ifade etmeyeceğini belirtir. (Durbaş, 2009: 54).

4.1. Geleneksel Unsurlar

Modern Türk şiiri genel hatlarıyla Klasik edebiyat, Halk edebiyatı ve Batı edebiyatından beslenerek gelişmiştir. II. "Meşrutiyet'ten sonra Türkçülük cereyanının gelişmesiyle birlikte halk edebiyatı kaynaklarına yönelme daha da bilinçli bir hâl alır. Halk edebiyatından; halk dilinden, şiirinden, kültüründen ve tarihinden yararlanma anlayışı yoğunluk kazanır" (Taştan, 2007: 1549). Özellikle Cumhuriyet dönemi ile birlikte birçok şairin halk kültürüne ve edebiyatına daha yoğun bir yönelim gösterdiği görülür. Bu tutumda yeni kurulan bir ülkenin "halka doğru" ilkesinin ve bu minvalde oluşmaya başlayan "memleketçi edebiyat" anlayışının etkili olduğu açıktır. Bu dönemde "Beş Hececiler" olarak adlandırılan ve öncülüğünü Faruk Nafiz Çamlıbel'in yaptığı şairler başta olmak üzere Zeki Ömer Defne, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin Uşaklı, İbrahim Zeki Burdurlu, Osman Attilâ, Sabahattin Ali, Ahmet Kutsi Tecer ve Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi şairler

de halk kültüründen önemli ölçüde yararlanırlar (Bkz. Enginün, 2005: 45-49).

Daha sonraki süreçte şiirimizdeki bu geleneğe yönelme eğilimi gittikçe azalmaya başlar. Halk şiirine karşı ilginin azalmasında şiiri oluşturan şekil unsurlarının artık kullanılmaması ve şiir dilinin serbest bir hal almasının etkisi söz konusudur. Nitekim Garip şiir anlayışıyla birlikte şiirin bütün kuralları dışlanmaya başlar ve İkinci Yeni şiir anlayışıyla birlikte “şiir geldi kelimeye dayandı” düşüncesi esas alınır. Nitekim Cemal Süreya “Folklor Şiire Düşman” adlı yazısında “bir halk deyimini içindeki kelimeler o deyimdeki anlam dizisinde kaynaşmışlardır. O kelimelerden o deyimlerdekinden ayrı işlemler, ayrı güçler aramayı artık. Çünkü donmuşlardır. Tek yönlüdürler” (Süreya, 2012: 192) diyerek folklorun modern şiirde yetersiz olduğunu ifade eder. Turgut Uyar da; “halk şiirinin çoğu zaman kişisizliği, ölçülerin ve değerlerinin değişmezliği, anonimliği bu yapıtların, bir edebiyat yapıtı olması şartlarını ortadan kaldırdığını” belirtir (Bkz. Taştan, 2007: 1551).

Bu tutumlara rağmen özellikle toplumcu gerçekçi şairlerde halk kültürüne, bu kültürün yaşam formları, şiiri ve müziğine karşı ilginin her daim canlı tutulduğunu görmekteyiz. Özellikle Nazım Hikmet’ten beslenen eserlerini 1940’lı yıllardan sonra vermeye başlayan Enver Gökçe, Ahmed Arif, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Arif Damar, Atilla İlhan gibi şairlerde halk kültürüne yöneliş ve bu kültüre ait dil ve söyleyişin modern şiire taşındığı görülmektedir.

Halk kültürünü şiirine başarılı bir şekilde taşıyan şairlerin başında gelen Ahmed Arif’in şiirinde geleneksel unsurlar hem olumlu hem olumsuz etkileri yönünden ele alınmıştır. Ahmed Arif şiirlerinde geleneği sadece bir esin ve beslenme kaynağı olarak görmemiş aynı zamanda bu geleneğin içinde yoğrulmuş bir şairdir. “Bir metin varlığını sadece diğer metinlerle kurduğu ilişkiye borçlu değildir. Bunun yanı sıra şairi var eden diğer bütün unsurlara da borçludur” (Güler, 2017: 35).

Örneğin “Diyarbakır Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi” adlı şiirde törenin insanı ve toplumsal yaşamı düzenleyen etkisine vurgu yapılır.

Doğdun,
Üç gün aç tuttuk
Üç gün meme vermedik sana
Adiloş Bebem,
Hasta düşmeyesin diye,
Töremiz böyle diye,
Saldır şimdi memeye,
Saldır da büyü (Arif, 2008, s. 99).

Şairin şiirlerinde dikkat çeken bir diğer geleneksel unsur “kirvelik” kavramıdır. Anadolu’da özellikle Doğuda yaygın olan bu unsurun toplumsal ve kültürel hayattaki rolünün en az kan bağının oluşturduğu bağ kadar kuvvetli olduğu vurgusu yapılır.

“Otuz Üç Kurşun” adlı şiirde yaşanan trajedinin kirvelik yoluyla dile getirilmesi istenir. Çünkü Doğu geleneğinde

kirve aileden biri gibi, “baba yarısı” gibi, yardımcı kişi olarak bilinir.

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz (s. 113)

Kirveyiz, kardaşız, kanla bağılıyız (s. 115).

Kirve, hısım, dağların çocukları

Fransız kuşatmasına karşı koyanda (s. 117).

4.2. Halk Söyleyişleri

Halk söyleyişleri, halk şiirinin yanı sıra modern şiirin de sıkça yararlandığı bir alandır. Ancak modern şiirde halk söyleyişlerinin dağılımı dengeli olmak zorundadır. Şairler bu dengeyi sağlayamayınca şiirin dil ve söyleminin sıradanlığa düştüğü sıkça görülmektedir. Ahmed Arif bu dengeyi sağlamış nadir sanatçılardandır. Halk söyleyişleri ve yerel ağza/söyleme yönelme Ahmed Arif şiirinin belirgin unsurlarındandır. Bu unsurlar şairin şiir evrenine çok başarılı bir şekilde yedirilmiş ve şiirde sıcak ve içten bir anlatımın kapılarını aralamıştır. Özellikle halk arasında yaygın olan ancak modern şiirde pek rastlamadığımız deyiş/deyimlerin sıklığı dikkat çekmektedir.

Ümit, sapına kadar namuslu (s. 16).

İlk nefesi hızır gibi yetişir (s. 25).

Oysa murad alamam/ Oysa akdan karadan/ Bilirim payım bu kadar (s. 28).

Hayınlar, amana gelmiş (s. 29).

Ne kavgada ustalığın/ Ne de çatal yürek civan oluşun/ Kar etmez (s. 34)

Çatladı yüreği çakmaktaşının (s. 41).

Hani, kibrit suyu vermişlerdi üstüne (s. 43).

Cıgaramdan yanar/ Alnım öperler (s. 49).

Buyurur kitabınca (s. 55).

Bir’e on, bir’e yüzle akşama gebe (s. 57).

Suyu zehir bıçaklar ortasındasın

Bir cana, bir başa kalmışsın. (s. 71).

Vurur alnın şakına (s. 72).

Bıçkılanmış dal gibi ayrı düşmek (s. 74).

Yaran derine gitmiş,

Fıtıl tutmaz, bilirim (s. 74).

Tükür yüzüne celladın (. 81).

Bilsinler!.

Sana nasıl yandığımı, Uuuuy gelin... (s. 85).

Baskıcılar uykumuzu yıkar olanda (s. 84).

Saçlarına kan gülleri takayım (s. 89).

Kadasına, belasına sunduğum (s. 96).

Ne âfat sevdim (s. 96).

Seni, baharmışın gibi düşünüyorum (s. 97).

Yiğitlik inkâr gelinmez (s. 106).

Tövbeye getirir insanı (s. 107).

Düştü nazlı filintası aklına (s. 109).

Bu gözler bir kere bile faka basmadı (s. 111).

4.3. İnanç Unsurları ve Mitolojik Ögeler

Ahmed Arif'in şiirinde hem Doğuya ait inanç unsurları hem de mitolojik ögeler şiiri besleyen bir diğer öğedir. Şair, İslam kültürüne ait öğelere şiirlerinde sıkça yer verir. Şiirlerde özellikle cehennem ifadesinin sıklığı dikkat çeker. Ayrıca şairin halk kültüründe daha çok iktidara, kurulu düzene başkaldırmış Pir Sultan Abdal, Şeyh Bedrettin gibi isimlere yer vermesi de onun politik kimliğiyle doğrudan ilişkilidir.

Halk bunları bilmez İlk nefesi Hızır gibi yetiştir (s. 25)

Beride Kabil'in murdar baltası (s. 66).

Uy havar/ Muhammed İsa aşkına (s. 76).

Beşikler vermişim Nuh'a

Salıncaklar, hamaklar

Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır (s. 77).

Sonra Pir Sultan'ı Bedreddin'i (s. 80).

El, ayak buz kesmiş, yürek cehennem (s. 16).

Gene bir cehennem var yastığımda/ Gel artık...(s. 33).

Yiğitlik, sen cehennem olsan da bile/ Fedayı kabul etmektir (s. 54).

Çağdır, kırk gün-kırk gece/ Cehennem koncası memelerinin (s. 84).

Yokuluğun cehennemın öbür adıdır/ Üşüyorum kapama gözlerini (s. 91).

Baktı kolları vurulu, / Cehennem yürekli bir yiğit (s. 108).

Gözleri bir çift cehennem (s. 148).

Şairin Yunan mitolojisinin önemli figürlerine de sürekli göndermelerde bulunduğu görülmektedir:

Kolsuz, yarı çıplak Venüs (s. 16).

Neron, çocuk kitaplarında çirkin bir surat (s. 43).

Ve Sezarsa, bir ad, yıkıntılarda (s. 43).

Koca Kartaca!/ Hani kibrit suyu vermişlerdi üstüne (s. 43).

Cihanın ilk umudu, ilk sevgilisi/ Ve ilk gerillası Spartakus'un (s. 44).

4.4. Alışılmamış Bağdaştırmalar ve Argo İfadeler

Şairin şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öğe ise, daha önce şiirde pek rastlanmayan alışılmamış bağdaştırmaların, sokak ağzının ve argo sözcüklerin şiirde kullanılmasıdır. Bu ifadeler tek başına şiir diline uygun olmasa da şairin bu unsurları şiirinde çok başarılı ve yerli yerinde kullandığını görürüz.

Hayun, karanlıktı gece (s. 13).

Tekmil ufuklar kışladı (s. 15).

Ümit, sapına kadar namuslu (s. 16).

Ve zehir-zıkkım cigaram (s. 33).

Ne de çatal yürek civan oluşun kâr etmez (s. 34).

Başlar koymağa hapislik (s. 36).

Derimizin altında o ölüm namussuzu (s. 46).

Dört yanım puşt zulası (s. 49).

Yenerdim acıları, kahpelikleri... (s. 58).

Hangi kahpenin hançeri/ Saklı hançeri/ Yaranda (s. 64).

Beride Kabil'in murdar baltası (s. 66).

Ve kan değirmenleri/ Kader kahpesi (s. 66).

Beride borazancıları o puşt ölümün (s. 66).

Yangınlar kahpe fakları (s. 71).

Biçkılanmış dal gibi ayrı düştüğüm (s. 74).

Koymuş postasını/ Görmüş restini (s. 75).

Ve zulamda kan-ter içinde âsi (s. 76).

Bilmiş/ Bütün zula'lar/ Eğri hançer, kara mavzer, kan pususu (s. 85).

Ve insan düşüncesinin o en orospu/ O en ayıp, fengili yemişi (s. 85).

Bu yasaklar Firavun kalıntısı (s. 87).

Murdar tutkusuna dünyasızlığın/ Gün ola düşesin bekler (s. 87).

Seni, anlatabilmek seni/ Namussuza, haldan bilmez/ Kahpe yalana (s. 88).

Bir ben bileceğim oysa/ Ne âfat sevdim (s. 96).

Bu gözler bir kere bile faka basmadı (s. 111).

Vurun ulan/ Vurun/ Ben kolay ölmem (s. 117).

Uzmandı cellatlar/ Ve hinoğlu hin (s. 141).

4.5. Ağız Özellikleri (Diyarbakır Ağzı)

Ahmed Arif şiirinin bir diğer belirgin özelliği de yerel ağız özelliklerinin şiirinde yer bulmasıdır. Diyarbakırlı olan şairin şiirlerinde sıklıkla bu yöreye has ifadelerle rastlamak mümkündür. Cemal Süreya'nın deyişiyle Ahmed Arif'in şiiri "oral" bir şiirdir. Şairin bu doğal ve yerel dili şiire uydurmakta çok başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu ağız kullanımı halk edebiyatındaki gibi tek düze ve söylevci tavrıdan uzak modern şiirle iç içe geçirilmiştir. (Bkz. Karakaş, 2010: 457). Yaşar Kemal de Ahmed Arif'in Diyarbakırlı kimliğinin şiirini önemli ölçüde belirlediğini ifade eder: "Diyarbakır'ı görünce Ahmed Arif'i anlamak daha da kolaylaşıyor. O korkunç surlarıyla, türküleriyle, hapishanesiyle, sıcağıyla, soğuğuyla, o her yönden esen halk kültürüyle. Diyarbakır, büyük kültürlerin buluşma yeridir, kavşağıdır, bileşimidir. Ahmed Arif işte böyle bir kavşaktan çıkıyor" (Şeker, 1997: 73).

Hayın, karanlıktı gece (s. 13).

Karanfil kokuyor cigaram (s. 14).

Hayınlar, amana gelmiş (s. 29).

Ölünmüş, cânım, ölünmüş/ Murad alınmış (s. 30).

Sus, kimseler duymasın/ Duymasın ölürüm ha (s. 45).

Aymışam yarı gece/ Seni bulmuşam sonra (s. 45).

Can benim, düş benim/ Ellere nesi? (s. 47).

En leylim gecede ölesim tutmuş/ Etme gel (s. 49).

Fıkara ölümü/ Geldim, geliyorum demez (s. 51).

Vay kurban! “Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda (s. 54).

Sıkıysa yağmasın yağmur/ Sıkıysa uykudan uyanmasın dağ (s. 56).

Gözlerinde varmak can tılsımına/Gözlerin hani? (s. 59).

Ve kan tadında bir konca/ Damıtır kendini mısralarınca (s. 61).

De be aslan karam/ De yiğit karam (s. 62).

Gördüler analar neler doğurur/ Âman âman hey...(s. 65).

Buğdalara, cevzilere yürüyen/Kara toprağın ak südü (s. 69).

Bir bilsen kardeşlerim ne can çocuklar (s. 70).

Bir cana bir başa kalmışsın vay vay! (s. 71).

Oy sevmişem ben seni/Üsküardan bu yan lo kimin yurdu/He canım... (s. 71).

Uy havar! Muhammed, İsa aşkına (s. 76).

Gelmiş yoklamış ecel/ Kaburgam arasından/ Yoklasın hele (s. 83).

Olancası bir tutam can/ Kadasına, belasına sunduğum/ Ben öleydim looy...(s. 96)

Ne âfat sevdim/ Bir de ağzı var dili yok/ Diyarbekir Kalesi...(s. 96).

Anam sır gibi saklar siyatiğini/”Yel” der, “Baharın geçer” (s. 98).

Bir yandan korkar/Ölürüm dey... (s. 98).

Hoş gelir/Safa gelir/Ahmed Arif’in yeğeni (s. 98).

Gel haberi nerden verek (s. 106).

Yüreği ağzında öyle zavallı/Tövbeye getirir insanı (s. 107).

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz (s.113).

Vurun ulan!/ Vurun/ Ben kolay ölmem (s. 117).

Babam gözlerini verdi Urfa önünde/ Üç de kardaşını (s. 117).

4.6. Şiir-Müzik (Türkü) İlişkisi:

Ahmed Arif’in şiirlerinde bir diğer dikkat çeken öge ise, şiirde yer alan müzikalitedir. Şair, zaman zaman bu ögeyi ses ve sözcük tekrarları, mısra kısalıkları ve dizelerin diziliş biçimleri ile sağlarken, zaman zaman da doğrudan halk müziğinden beslenir. (Akabay, 2011: 1).

Örneğin “İçerde” şiirinde *Yastığım, ranzam, zincirim/Uğruna ölümler gidip geldiğim/Zulamdaki mahzun resim* dizelerinde ses tekrarları, “Otuz Üç Kurşun” şiirinde: *Ve karaca sürüsü/Keklik takımı* dizelerinde ritmik ifadeler, “Ay Karanlık” şiirinde; *İtten aç/Yılandan çıplak* dizelerinde mısraların kısa kuruluşu ile, “Vay Kurban” şiirinde ise; *Sıkıysa yağmasın yağmur/Sıkıysa uykudan uyanmasın dağ* dizelerinde ise sözcük tekrarları ile bu müzikalite sağlanır.

Şair şiire ait bu unsurların yanında zaman zaman türkülerden de beslenir. Ahmed Arif’in türküler ile çok kuvvetli bir bağı vardır. Özellikle çocukluğunun geçtiği Diyarbakır, Urfa çevresinde türkü kültürünün çok yaygın olduğu bilinegelmektedir. Şair bu kültürden fazlasıyla etkilenir. “Türkülerdeki incelikler, estetik yoğunluk çarpar Ahmed Arif’i. (...) Şiirlerindeki inceliğin ve derinliğin besin kaynaklarıdır.” (Şeker, age,: 84).

Nitekim şair de türkülerle ilişkinisi şöyle açıklar: “Beş altı yaşında iken bazı türküler daha doğrusu türkülerdeki bazı mısralar beni sarhoş edecek kadar sardı. ‘Bacısı güzele kardaş olaydım’, ‘Çayın öte yüzünde-ceylan oynar düzünde’, ‘Ben seni gizli sevdim-Bilmedim âlem duyar!’ Ses, çarpan, sarhoş eden, yüreğimi alıp götüren ses olarak da Diyarbekirli Celal Güzelses, Cizreli Hasan ve Meyrem’in sesi oldu” (akt. Şeker, 1997: 84).

Örneğin; bir Diyarbakır türküsü olan ve bestesi Celal Güzelses’e ait “Ağlama Yâr” adlı türkü Ahmed Arif’in “Leylüm-Leylüm” şiirinde çeşitli dizeleri ile karşımıza çıkar.

Ağlama Yar Türküsü	Leylüm-Leylüm Şiiri
<i>Elma al olanda gel</i>	<i>Leylüm-leylüm</i>
<i>Ayva nar olanda gel</i>	<i>Ayvalar nar olanda</i>
<i>Haste düştüm gelmedin</i>	<i>Sen bana yâr olanda</i>
<i>Bari can verin de gel</i>	<i>Belâlı başımıza</i>
<i>(Celal Güzelses)</i>	<i>Dünyalar dar olanda (s. 87).</i>

Yine Diyarbakır yöresine ait “Hangi Bağın Bağbanısan” adlı türküde yer alan;

“Diyarbekir etrafında bağlar var

Fıtıl işler yüreğimde yaram var” adlı halk türküsü dizeleri ile şairin “Uy Havar” adlı şiirinde yer alan

“Yaran derine gitmiş

Fitil tutmaz bilirim” (s. 74) dizeleri arasında hem ses hem de sözcük seçimleri yönünden açık bir benzerlik söz konusudur.

Yine bir halk türküsüne ait;

“Gün ola devran döne

Yine sararım yari” dizeleri ile şairin “Vay Kurban” adlı şiirinde yer alan

“Gün ola devran döne, umut yetişse” (s. 56) dizesi arasında da benzerlik söz konusudur.

Bir Diyarbakır türküsü olan;

“Diyarbakır şad akar, hele yar, zalım yar

Urfa mardin’e bakar, severem ben seni.” Adlı türkü ile şairin “Uy Havar” adlı şiirinde geçen **“Oy sevmişem ben seni”** (s. 71) dizesi arasında söylem benzerliği vardır.

Pir Sultan Abdal’a ait olan

Sivas ellerinde sazım çalınır

Çamlı beller bölük bölük bölünür

Yardan ayrılmışam bağrım delinir

Katip arzu halim yaz yâre böyle dörtlüğündeki son dize ile Ahmed Arif’in “Otuzüç Kurşun” adlı şiirinde geçen;

Kırvem hallarımı aynı böyle yaz

Rivayet sanılır belki

Gül memeler değil

Domdom kurşunu

Paramparça ağzımdaki. (s. 113) adlı bölümün ilk dizesi arasında benzerlik vardır.

Aynı zamanda Adana yöresine ait bir türküde geçen

Adana’ya kar yağmış

Kar altında gül kalmış dizeleri ile şairin “Karanfil Sokağı” adlı şiirinde geçen şu dizeler arasında da hem söylem hem de ses benzerliği dikkat çeker:

Ve yedi iklim beş kıta/Kar altındadır.

Vatanım boylu boyunca/ Kar altındadır.

Dağlara çekilmiş/ Kar altındadır.

Kalbim, bu zulümlü sevda/ Kar altındadır.

Kenar çocukları/ kar altındadır. (s. 15).

Ayrıca Antep yöresine ait olan Küresel işgalcilere karşı Kurtuluş mücadelesi vermiş olan Karayılan adına yakılmış “Karayılan Türküsü” ne ait;

Atına binmiş de doludizgin

Vardığı cephede hiç olmaz bozgun

Çeteler içinde Yılan ’ım azgın

Vurun Antepliler namus günüdür

Vurun Kürt uşağı namus günüdür. Dizeleri ile şairin “Otuzüç Kurşun” adlı şiirinde geçen;

Bıyıkları yeni terlemiş daha

Benim küçük dayım Nazif

Yakışıklı,

Hafif

İyi süvari

Vurun kardaş demiş**Namus günüdür**

Ve şaha kaldırmış atını dizeleri arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu yörenin çocuğu olan Ahmed Arif’in karayılan efsanesini bildiği ve bundan etkilendiği aşikârdır. Şiirde neredeyse aynı ifadeler tekrar edilmiştir.

Şairin ayrıca “Ay Karanlık” şiirinde bir Afyon-Kütahya yöresine ait olan

“Ay karanlık gece vurdular beni

Yarın çevresine sardılar beni” adlı türküden etkilenecek kendi şiirinde şu ifadelere yer verdiğini görürüz.

“Hadi gel

Ay karanlık...”

Şair ayrıca bazı şiirlerinde türkü adlarına da yer verir. “Akşam Erken İner Mapusaneye” adlı şiirinde **“Kürdün Gelini”**ni söyler maltada biri/Bense Volta’dayım ranza dibinde” diyerek bu türküye, yine “Tutuklu” şiirinde “Sade radyolarda bir gamlı hava/ “Elaziz, uzun çarşı...” adlı türküye göndermede bulunur.

Şairin şiirlerinin neredeyse tamamının çeşitli sanatçılar, müzik grupları tarafından defalarca bestelenmesi de onun şiirinin bestelenmeye uygun bir müzikaliteye sahip olduğunu göstermektedir.

4.7. Sonuç

Toplumcu gerçekçi şiir anlayışının önemli isimlerinden biri olan Ahmed Arif, şiire 1950’li yıllarda başlamış ve 1960’lardan sonraki birçok toplumcu gerçekçi şair üzerinde önemli etkiler bırakmıştır. Bütün şiirlerini *Hasretinden Prangalar Eskittim* (1968) adlı eserinde toplayan şair, çok az sayıda şiir kaleme almasına rağmen, Türk şiirinde örneğine az rastlanır bir etki bırakan şairlerin başında gelmektedir.

Şiir iklimini, söyleyiş tarzını ve imgelem yapısını, Anadolu’nun geleneksel birikiminden alan şair, toplumcu bir kimliğe sahip olmasına rağmen sloganik ve vaazcı bir söylemden uzak; içten, doğal, özgün bir şiir dili oluşturmayı başarmıştır. Ahmed Arif’in şiiri bu yönüyle halktan, Anadolu’dan beslenir. Şair çıkış kaynağı olan Anadolu’ya sarılır fakat burada boğulup kalmaz, bu yönelişi modern şiir ile bütünleştirmeyi başarır. Diğer taraftan bu tutumu politik manada sosyalist düşünce ile politikleştirir.

Ahmed Arif şiirinde bir diğer dikkat çeken unsur, hayatın içinden bir olayın onun şiir diliyle bir destana dönüşmesi meselesidir. Ahmed Arif’in şiir anlayışını farklı kılan unsurların başında gelenekle kurduğu ilişki gelmektedir. Onun Anadolu’ya özellikle de Doğuya has geleneksel

söylemi modern şiire taşıması, yaşadığı topraklara bağlı, gelenek ve göreneklerine aşına bir şair olduğunun en büyük göstergesidir. Şairin şiirinde genel manada Doğu kültürünü, özelde ise Diyarbakır'ı sosyo-ekonomik yansıması, kültürel formları, halk musikisi, konuşma tarzı vb. birçok unsuru yaşatmaya çalıştığını görürüz.

Bu şiir evreni; geleneksel unsurlar, halk söyleyişleri, inanç unsurları ve yerel ağızlarla zenginleşen geniş bir alanı kapsar. Bu şiir anlayışını besleyen bir diğer unsur ise halk müziğidir. Şairin özellikle Doğu yöresine ait çeşitli ezgilerden beslendiğı, bu ezgileri farklı şekillerde şiirine yedirdiğini görmekteyiz. Türkülere ait birçok imge ve söylemi şiirde yeniden ele alarak yazdığını, şairin doğrudan olmasa da dolaylı olarak bu türküleri üzerinden metinlerarasılık yaptığı görülmektedir.

Genel olarak Ahmed Arif şiirini her dönemde güncel tutan, okunur kılan temel öğelerin başında bu şiirin gelenekle kurduğı ilişki ve halk dilinin sıcaklığını şiire taşımasındaki başarısı gelmektedir. Şairin çok az şiir kaleme almasına rağmen, Türk şiirinde örneğine az rastlanır bir etki bırakmasında onun şiirinin gelenekle kurduğı ilişkinin yadsınamaz bir payı vardır.

Kaynakça

- Akabay, M. A. (2011). "Diyarbakır'da Ahmed Arif Üzerine Birkaç Söz". Retrieved August 08, 2011, from the World Wide Web: <http://www.tyb.org.tr/diyarbakirda-ahmed-arif-uzerine-birkac-soz-3597yy.html>.
- Akın, G. (2004). Şiir Üzerine Notlar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arif, A. (2008). Hasretinden Prangalar Eskittim, İstanbul: Metis Yayınları.
- Belge, M. (2018). Şairaneden Şiirsele, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Durbaş, R. (2009). Kalbim Dinamit Kuyusu, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

- Enginün, İ (2005). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Güler, Turan (2017). "Şiir ve Gelenek Bağlamında Akif İnan'ın Şiiri", İctimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Kasım 2017, Cilt 1, Sayı 1.
- İnce, Ö. (1985). Şiir ve Gerçeklik. İstanbul: Broy Yayınları.
- Karakaş, R. (2010). "Ahmed Arif'in Şiirlerinde Halk Kültüründen Yansımalar". NWSA Humanities, 3, 4C0054. http://www.newwsa.com/download/gecici_makale_dosyalari/NWSA-2948-1-5.pdf.
- Oktay, A. (1990). Karanfil ve Pranga. İstanbul: Metis Yayınları.
- Oral, Z. (2002). "Edebiyatımızda On İnsan Bin Yaşam" Retrieved October 10, 2010, from the World Wide Web:<http://www.insanokur.org/karanfil-ve-pranga-ahmed-arifin-siiri-uzerine-elestirel-bir-calisma-ahmet-oktay/html>.
- Süreya, C. (1991). Şapkam Dolu Çiçekle (Toplu Yazılar I). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şeker, Z. (1997). Ahmed Arif Şiirini Besleyen Kaynaklar, Ankara: Ürün Yayınları.
- Taştan, Z. (2007). "Modern Şiirde Halk Edebiyatının Etkisine Bir Örnek: Süreyya Berfe-Gün Ola", 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi , Ankara, Turkey, pp.213-125.
- Timuroğlu, V. "Ahmed Arif Şiirinin Yapısı", http://www.ahmetarif.net/1028_vecihi-timuroglu-ahmed-arif-in-siirinin-yapisi-1991.html.
- Uludağ, M. E. (2013). "Ahmed Arif'in Şiirlerinde Anadolu Sevgisinin Yansımaları". A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), 49, 203-210.